

Beetje contrarevolutie kan geen kwaad

(1) Hoe deden we dat toch in 1980? Hoe kwamen we aan onze kennis en hoe communiceerden we met elkaar? De krant viel in de bus, de post
5 bracht brieven, de telefoon stond op een vaste plaats en had een draad en vaak nog een draaischijf. Af en toe belde je met elkaar. Was het buiten de stad, dan wachtte je tot de
10 avond als het goedkoper was. In de bibliotheek leende je boeken. Scripties, artikelen, romans tikte je met een doorslag¹⁾ op een schrijfmachine. Er werd gestencild en gefotokopieerd. Wilde je iets weten, dan zocht je het op in de *Winkler Prins Encyclopedie* die met gemak een hele boekenplank bezette. Had een studieboek een goed register, dan waagde
20 je het weleens alleen de relevante passages op te zoeken. Tentamens en examens vroegen naar overzicht en inzicht in verbanden.

(2) Langzaam bouwde je aan een stevig reservoir parate en ingedaalde kennis op het gebied van je keuze. Zo beschreven klinkt het als taai en traag en tijdrovend. Toch levert dat systeem een robuustere basis op dan
30 de ik-zoek-het-wel-op-kennis die nu tot de *21st century skills* behoort. Ik verslik me bijna in dat '*21st century skills*'. Alsof je zonder die *skills* een half mens of een hopeloos uitgeraande bejaarde bent.
35

(3) De digitale revolutie heeft alles veranderd. Ik ben er dankbaar voor. Sneller dan ooit kan ik vragen stellen en beantwoord krijgen. Een vage herinnering aan een zinsnede in een gedicht van pakweg P.C. Hooft levert
40 binnen luttele seconden het hele ge-

dicht op. (Maar ik had in ieder geval die zinsnede om de weg naar Hooft te vinden.) Een kort ritje op de elektronische snelweg brengt soms vele ongezochte verrassingen. De ene vondst leidt naar een andere interessante site, en zo sprokkel je allerlei onderscheiden en losse wetenswaardigheden bij elkaar. Wil je iets weten, je hoeft geen moeite te doen erachter te komen. Wil je iets niet weten, het komt toch binnen.

(4) Over de manier waarop we met elkaar communiceren hoef ik niet veel te zeggen. We staan permanent in contact. Iedereen weet dat er veel is gewonnen dankzij de digitale revolutie. Het is logisch dat in het onderwijs die revolutie doordringt en gestalte krijgt. Maar hoe? Daar geeft *Onderwijs 2032* het antwoord op. Zoals met alle onderwijsplannen
60 zitten daar prima ideeën in. Het onderwijs moet meegaan met de tijd. Klassikaal, frontaal lesgeven, met de pen aantekeningen maken, hele lappen tekst uit je hoofd leren of
70 jaartallen opdreunen: het zijn ietwat lachwekkende verschijnselen uit een ver verleden. Kinderen kunnen zich daar niet meer op concentreren. Er moet voorzien worden in de behoefte
75 aan de kwikzilverachtige wendbaarheid van jonge geesten. Onderwijs moet aansluiten bij de belangstellingssfeer van de jongere en het is toch eigenlijk idioot dat je niet op verschillende niveaus examens kunt afleggen: havo voor wiskunde en gymnasium voor geschiedenis (voor zover dat vak dan nog bestaat en niet is opgegaan in een ruim bemeten alfa-

85 profiel). Daarbij moet grote nadruk
liggen op teamwork en (sociale) vaar-
digheden. Ik begrijp dat. Het is Heel
Belangrijk. Maar een ding begrijp ik
niet. Als jongeren zich slechter kun-
90 nen concentreren, waarom hoeven
ze dat dan niet meer te oefenen? Is
lange en ingespannen concentratie
soms slecht voor de mens? Heb je
het niet echt nodig?

95 **(5)** In *Fahrenheit 451*, een film van
François Truffaut naar een boek van
Ray Bradbury, wordt een toekomst-
beeld geschetst van een wereld
waarin (bepaalde) boeken verboden
100 zijn. Een groep dissidenten verzet
zich daartegen. Ieder lid leert een be-
langrijk literair werk uit het hoofd(!)
om het lampje van de beschaving
brandende te houden. Ze stellen zich

105 aan nieuwe leden voor met de titel
van het werk dat ze beheren. Zo erg
zal het misschien niet worden in
2032, maar ik houd mijn hart vast.
(6) Een goede roman vereist concen-
110 tratie, driehonderd en meer blad-
zijden lang. De lezer moet een goed
geheugen hebben. De opbrengst in
kennis en ervaring en levensvreugde
van een roman is moeilijk te meten,
115 maar onderzoek wijst uit dat lezende
kinderen empathischer zijn. Lezende
volwassenen dus ook. Goed gelezen
boeken zijn een rijke bron van ken-
nis. Schrijven – ja, soms misschien
120 wel met de hand op papier – doet
kennis vaster hechten in het hoofd
dan even swipen²⁾ en scannen. Een
beetje contrarevolutie kan geen
kwaad.

*naar: Nelleke Noordervliet
uit: Trouw, 10 oktober 2015*

*Nelleke Noordervliet (1945) is een Nederlandse schrijfster die meer dan
25 boeken op haar naam heeft en met regelmaat columns publiceert in
verschillende dagbladen.*

noot 1 doorslag: een kopie, gemaakt met behulp van carbonpapier

noot 2 swipen: met je vingers een veegbeweging maken op een aanraakscherm

Tekst 2 Beetje contrarevolutie kan geen kwaad

Tekst 2 begint met een schets van hoe mensen in 1980 kennis vergaarden en met elkaar communiceerden.

- 1p 13 Waarvoor is deze schets met name bedoeld?
- Deze schets is vooral bedoeld om aan te geven dat in vergelijking met nu de kwaliteit van kennisvergaring en communicatie vroeger
- A kostbaarder en minder effectief was dan nu.
  - B langzamer was, maar het resultaat beter was dan nu.
  - C oppervlakkiger was dan nu, maar wel gedegen.
  - D primitiever was dan nu, maar meer sociale binding gaf.

“Ik verslik me bijna in dat ‘*21st century skills*’. Alsof je zonder die *skills* een half mens of een hopeloos uitgerangeerde bejaarde bent.”
(regels 31-35)

- 2p 14 Leg met behulp van gegevens uit tekst 2 uit waarom iemand die niet beschikt over ‘*21st century skills*’ volgens sommigen gezien kan worden als een half mens of een hopeloos uitgerangeerde bejaarde, en volgens anderen juist niet.
- Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 40 woorden.

“De ene vondst leidt naar een andere interessante site, en zo sprokkel je allerlei onderscheiden en losse wetenswaardigheden bij elkaar.”
(regels 47-51)

- 1p 15 Welke kritiek kan worden geleverd op het leren van losse wetenswaardigheden? Baseer je antwoord op alinea 1 en 2 van tekst 2. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

In alinea 1 tot en met 3 van tekst 2 worden kenmerken aangeduid die typerend zijn voor de kennisvergaring in 1980 en van de *21st century skills*.

- 3p 16 Citeer woorden of woordgroepen uit alinea 1 tot en met 3 van tekst 2 die bedoelde kenmerken aanduiden. Zorg ervoor dat de geciteerde woorden of woordgroepen paren vormen die betrekking hebben op de termen die in de linkerkolom van onderstaand schema staan.

	Kennisvergaring uit het begin van de jaren tachtig	<i>21st century skills</i>
Resultaat	1a	1b
Middelen	2a	2b
Tempo	3a	3b

In het tekstgedeelte van alinea 3 tot en met 5 van tekst 2 wordt gebruikgemaakt van een specifieke tekststructuur.

- 1p 17 Welke tekststructuur is dat?
een tekststructuur op basis van
- A middel en doel
  - B oorzaak en gevolg
  - C probleem en oplossingen
  - D voor- en nadelen

In alinea 5 van tekst 2 wordt de film *Fahrenheit 451* besproken.

- 1p 18 Waarvan wordt met dit voorbeeld het belang onderstreept?
Dit voorbeeld onderstreept het belang van
- A de ontwikkeling van de beschaving.
  - B literair werk als cultuuruiting.
  - C onderwijsvernieuwingen.
  - D uit het hoofd leren.

Tekst 2 kan in vier opeenvolgende delen worden onderverdeeld:

deel 1: Vroeger

deel 2: Nu

deel 3: Consequenties voor het onderwijs

deel 4: Slot

- 1p 19 Bij welke alinea begint deel 2 'Nu' ?

- 1p 20 Bij welke alinea begint deel 3 'Consequenties voor het onderwijs'?

- 1p 21 Hoe kan de inhoud van het slot van tekst 2 het best worden getypeerd?
- A als een bondige samenvatting van de tekst
  - B als een oproep voor een nieuwe manier van leren
  - C als het beargumenteerde standpunt van de auteur
  - D als voorspelbaar commentaar van iemand zonder *21st century skills*

- 2p 22 Hoe kan tekst 2 het beste worden gekenschetst?
- Tekst 2 is te kenschetsen als een pleidooi
- A tegen de op handen zijnde onderwijsontwikkelingen.
  - B tegen het gebruik van digitale middelen in het onderwijs.
  - C voor het behoud van het goede in het onderwijs.
  - D voor meer aandacht voor lezen en literatuur.

- De titel van tekst 2 is 'Beetje contrarevolutie kan geen kwaad'.
- 1p 23 In welke alinea wordt de kiem gelegd voor de contrarevolutie die later aan de orde wordt gesteld?
- A In alinea 3
  - B In alinea 4
  - C In alinea 5
  - D In alinea 6

tekstfragment 1

Een nieuw kerncurriculum zou voor alle leerlingen moeten bestaan uit een vaste basis van kennis en vaardigheden van Nederlands, Engels, rekenen/wiskunde, digitale vaardigheden en burgerschap en kennis uit de domeinen Taal & Cultuur, Natuur & Technologie en Mens & Maatschappij. Daarnaast omvat het kerncurriculum ook vakoverstijgende vaardigheden: creëren, kritisch denken, probleemoplossend vermogen, leervaardigheden en samenwerken. De scholen bepalen hoe zij het onderwijs aanbieden, bijvoorbeeld in vakken of in themagericht onderwijs.

naar: www.onderwijs2032.nl

- Onderwijs2032 wil het curriculum in Nederland veranderen, zoals beschreven in tekstfragment 1.
- 2p 24 Citeer de twee zinnen of zinsgedeelten uit alinea 4 van tekst 2 die ingaan op het nieuwe kerncurriculum zoals dat wordt gepresenteerd in tekstfragment 1.

- De titel van tekst 2 is "Beetje contrarevolutie kan geen kwaad".
- 2p 25 Wat houdt genoemde contrarevolutie in voor het onderwijs?
- A meer aandacht voor lezen en schrijven zonder digitale middelen
  - B meer aandacht voor sociale en vakoverstijgende vaardigheden
  - C meer openstaan voor feitenkennis die zich per toeval aandient
  - D meer openstaan voor wat past bij de belangstelling van leerlingen

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.